

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	:	คุณภาพชีวิตของพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาล สังกัด กรมการแพทย์ ส่วนกลาง กระทรวงสาธารณสุข
ชื่อผู้เขียน	:	สุทธิพร บุญมาก
ชื่อปริญญา	:	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา	:	2544

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของพยาบาลกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพแวดล้อมกายภาพที่บ้าน การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ และรายได้ของครัวเรือน และปัจจัยด้านที่ทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมกายภาพในที่ทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติและทำงานเป็นเวร ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพยาบาล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) จำนวน 200 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อหาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน และใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียล และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษารูป ได้ดังนี้

พยาบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรสแล้วอยู่ร่วมกัน มีสถานภาพในครอบครัวเป็นภรรยา มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน มีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้แล้ว 1-2 คน มีรายได้ 10,001-20,000 บาทต่อเดือน มีรายได้ของสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และ 20,001 - 30,000 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี ตำแหน่งหน้าที่ของพยาบาลส่วนใหญ่เป็นพยาบาลประจำการ โดยการทำงานเป็นเวรแต่ละช่วงเวลาประมาณ 6-10 ครั้งต่อเดือน

(4)

ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของพยาบาล คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว (ร้อยละ 93.5, 86.5 , 92.0 และ 72.5 ตามลำดับ) อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพยาบาลจำแนกตามเวลาการทำงาน พบว่า คุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติมีคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร ในด้านภาพรวม ด้านการทำงาน และด้านสุขภาพ ส่วนคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า สภาพแวดล้อมกายภาพที่บ้าน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านที่ทำงาน พบว่า สภาพแวดล้อมกายภาพที่ทำงาน และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับปานกลาง

คุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตด้านการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านที่ทำงานเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยส่วนบุคคล ตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและด้านครอบครัวขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านที่ทำงาน และปัจจัยส่วนบุคคล ตามลำดับ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติและกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมและทุกด้าน เฉพาะพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติเท่านั้น ปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติสูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร ปัจจัยด้านที่ทำงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน และด้านสุขภาพของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร สูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติ ยกเว้นคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงพยาบาลควรให้มีการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลในโรงพยาบาลประจำปี 2) ควรให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของพยาบาล 3) ควรมีการจัดตารางเวรการทำงานในช่วงเวรย้ายและดึกให้น้อยครั้ง 4) ควรมีการเพิ่มวันหยุดประจำเดือนให้กับพยาบาลที่ต้องทำงานเป็นเวร 5) ควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ของพยาบาล และ6) รัฐบาลควรเพิ่มค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานและสวัสดิการให้กับพยาบาล